

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Ideály zakladatelů skautingu a dnešní realita v ČR
(Praze)

Vedoucí práce: Mgr. Anna Dudová

Autor: Alena Kinclová

Studijní obor: Pedagogika volného času, kombinované studium

Ročník: 2.

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

20. 3. 2014

.....
Alena Kinclová

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Anně Dudové za podporu, cenné rady a pečlivé metodické vedení práce.

Děkuji také všem dotazovaným skautům za jejich vstřícný přístup.

Dík patří i členům mé rodiny, kteří mě podporovali a mé studium trpělivě snášeli.

Obsah

Úvod.....	5
1 Historie skautingu.....	7
1.1 Počátky skautingu ve světě.....	7
1.2 Příklad skautingu do českých zemí.....	8
1.3 Mezi světovými válkami.....	10
1.4 Český skauting v době komunismu.....	12
1.5 Na cestě ke svobodě.....	15
2 Skautské výchovné metody.....	16
3 Praktická část.....	20
3.1 Český skauting v současnosti.....	20
3.2 Dotazníkové šetření.....	21
3.3 Interpretace.....	33
Závěr.....	34
Seznam zdrojů.....	36
Seznam příloh.....	38

Úvod

České děti a mladí lidé si v dnešní době mohou vybírat ze skutečně široké nabídky volnočasových aktivit, počínaje různými sporty, ať už tradičními či moderními, týmovými i individuálními, pokračuje přes kroužky rukodělné, technické, přírodovědné, až po kulturně zaměřené soubory, věnující se různým druhům krásných umění. Nepřeberné množství aktivit nabízejí stovky organizací obecních, neziskových i čistě komerčních, mezi nimiž je pro děti i jejich rodiče mnohdy nelehké se orientovat. Většina organizací nemá tradici delší než dvě desetky let, najdeme však i takové, které pracují s mládeží i více než jedno století. K takovým patří kupříkladu tělovýchovná organizace Sokol či svaz českých skautů a skautek Junák.

Poslední ze jmenovaných organizací se podle názoru autorky této práce výrazně liší od ostatních nejen délkou své existence, ale také, nebo spíše především, svým zaměřením, svou náplní, filosofií a svým originálním výchovným systémem. Skauting se objevil v českých zemích ještě před první světovou válkou, jeho činnost pokračovala i přes odpor totalitních režimů a trvá, s odkazem na původní ideje, dodnes. Skauting totiž podle jeho příznivců není jen náplní volného času, je stylem výchovy a posléze životním stylem, světonázorem. Podle zakladatelů skautingu i věrných oldskautů, tedy těch, kteří skautingu zasvětili svůj život do vyššího věku, se stává člověk skautem jednou provždy. Cílem skautingu bylo od počátku vychovávat mladé lidi do života, utvářet z nich dobré občany, slušné lidi. Je nasnadě, že plnit tento cíl není v době plné relativismu a konzumního života jednoduché. Někteří staří skauti, pamětníci ilegality, jsou toho názoru, že je žádoucí a jedině správné zachovávat při výchově ve skautských oddílech všechna původní skautská východiska, všechny ideje a metody zakladatelů, ale že se to mnohým mladým vůdcům příliš nedaří. Staří vyčítají mladším přílišnou líbivost, přizpůsobení se požadavkům současných dětí.¹ Naproti tomu sami současní skautští činovníci se prezentují jako pokračovatelé myšlenek zakladatelů skautingu a tvrdí, že dnešní mladí skauti se prakticky neliší od těch dřívějších, ačkoli např. skaut a teolog Marek Vácha si všímá, že dnešní děti mají většinou slabší vůli, než tomu bylo dříve.² Přesto ale skautské oddíly mají používat stejné výchovné metody a vštěpovat dětem stejné hodnoty, jako tomu bylo dříve, k čemuž je zavazují stanovy Junáka – svazu

¹ Srv. RUSEK, L. *Úvahy o skautingu, skautování a skautství*, NAVRÁTIL, Z. *Etika a morálka ve skautingu*.

² Srv. *Skautská vize s M.O. Váchou - záznam diskuze* [online].

českých skautů a skautek, které se přímo odkazují na zakladatele skautingu světového Roberta Baden-Powela i českého Antonína Benjamina Svojsíka a které uvádějí základní pilíře skautského hnutí i výchovné metody plně v souladu s původními myšlenkami zakladatelů.³ To, že se skautská výchova uskutečňuje s pomocí moderní techniky a dalších dnes dostupných prostředků, není na závadu. Vůdci nadále vnímají skauting jako možnosti „jiné“ výchovy, jako cestu k „nápravě věcí lidských“. A tak jej i prezentují na veřejnosti, na lesních školách pro skautské vůdce i v odborných publikacích.⁴

Jaká je tedy ve skutečnosti skautská realita začátku 21. století? Poznal by zakladatel československého skautingu A. B. Svojsík při návštěvě schůzky oddílu či tábora, že se setkal se skauty? Nebo je současná skautská realita natolik vzdálena původním představám, že by Svojsík hledal skautské prvky, které sám přinesl do českých zemí, jako jsou připravenost pomáhat bližním nebo čestné jednání, jen stěží? Autorka této práce si dává za cíl zjistit pomocí dotazníkového šetření mezi pražskými skauty, nakolik se současná praxe ve skautských oddílech shoduje s teoretickým diskursem počátku 20. století, co dnešním skautům ve věku 11-15 let říkají tradiční skautské hodnoty. Proto podrobí analýze některá stěžejní díla skautské literatury, mezi něž patří Baden-Powellův *Skauting pro chlapce* stejně jako *Základy junáctví* A. B. Svojsíka. Také se bude, pro lepší pochopení situace českého skautingu, věnovat stručně historickému vývoji skautského hnutí zejména v českých zemích a pokusí se o přehled skautských výchovných metod, které byly ve své době natolik převratné a nadčasové, že způsobily mezi mládeží jistou revoluci, a jsou užívány dodnes nejen skautskými oddíly, ale i mnohými dalšími mládežnickými organizacemi, v nichž se o jejich původu možná ani neví.

3 Srv. Stanovy Junáka – svazu skautů a skautek ČR, hlava 2. a 3. [online].

4 Srv. JASÁŇ, J. a kol. *Metodika pro oddílovou praxi*, s. 3.

1 Historie skautingu

1.1 Počátky skautingu ve světě

Když armádní důstojník Robert Baden-Powell sepsal v roce 1899 příručku pro kadety průzkumných jednotek britského vojska s názvem *Aids of Scouting*, netušil, že o ni nebyvalý zájem projeví i mladí chlapci ve Velké Británii a budou se podle ní učit stopařským dovednostem. Zjištění této skutečnosti jej nijak nepotěšilo. Příručka byla totiž určena pro výcvik dospělých mužů a Baden-Powell byl přesvědčen, že výchova dospívajících chlapců se nesmí podobat vojenskému výcviku, ale že má být široce zaměřená, tak aby u chlapců byla rozvíjena celá osobnost a aby jim bylo umožněno vyrůst v zodpovědné občany a dobré lidi. Proto po ukončení velmi úspěšné aktivní služby v armádě svoji příručku přepracoval tak, aby byla podle jeho přesvědčení pro hochy užitečná a aby mohla pomoci v samostatném rozvoji i obyčejným chlapcům ve věku od 11 či 12 let. Vedlo jej k tomu i to, že se na ulicích setkával s „tisíci žalostnými ukázkami chlapců a mladíků, shrbených, bledých a s úzkou hrudí, kouřících nekonečné cigarety, z nichž spousta žebřá.“⁵ Své výchovné metody si před zveřejněním příručky ověřil v praxi tím, že v létě 1907 uskutečnil první experimentální tábor pro 20 chlapců na ostrově Brownsea na jihu Anglie. Táborový program se skládal z táboření, pozorování přírody, dobrodružných her a dalších činností, jejichž cílem byl rozvoj rytířského jednání, vlastenectví a schopnosti spolupracovat s ostatními. Od překvapivě úspěšného absolvování tábora byl už jen krok k dotvoření příručky *Scouting for Boys* a jejímu vydání v roce 1908.

Ačkoli Baden-Powellovým cílem bylo nabídnout přitažlivý a účinný způsob výchovy chlapců a nikoli zakládat jakoukoli organizaci, ta na základě obrovského ohlasu na příručku vznikla ve Velké Británii ještě téhož roku. Skauting se rychle šířil Anglií i jejími koloniemi, získal si sympatie krále a brzy se dostal i za hranice britského impéria. Všude se setkával s velkým ohlasem, přidaly se i dívky, zájem projevovaly mladší děti i mnozí dospělí. Nebyla to náhoda, podle pamětníků, mezi něž můžeme zařadit jednoho z českých průkopníků skautingu Rudolfa Plajnera, se skauting stal produktem doby. Tehdejší mládež, zvláště městská, toužila po dobrodružství pod vlivem cestopisných a dobrodružných knih a žádný z tehdejších spolků, věnujících se práci

5 NAGY, L. *250 milionů skautů*, s. 31.

s mládeží ve volném čase, jí nebyl schopen takové zážitky poskytnout. Takových spolků bylo ostatně nemnoho, a to z toho důvodu, že mládež prakticky volný čas neměla. Po škole musely děti pomáhat svým rodičům v hospodářství či rodinné firmě a v nečetných volných chvílích se mohly sdružovat ve školních či církevních spolcích, které ale nabízely hlavně další vzdělání, zážitků se v nich děti příliš nedočkaly.⁶ Ačkoli se volání po přirozené výchově a návratu k přírodě ozývalo z úst pedagogů již od renesance, vzpomeňme spolu s A. B. Svojsíkem Rabelaise, Komenského či Rousseaua,⁷ právě doba počátku 20. století spolu s obrovským technickým pokrokem a společenskými změnami se stala příhodnou pro vznik nového výchovného systému, který se setkal s tak nadšeným přijetím.

1. 2 Příchod skautingu do českých zemí

V různých zemích světa vycházely překlady Baden-Powellovy příručky do národních jazyků. Německá verze z roku 1909 se dostala do ruky pražského učitele tělocviku, člena Sokola a nadšeného turistu, Antonína Benjamina Svojsíka. Ten se o ni zajímal z důvodu profesního, věřil, že by mohla pomoci reformovat přístup k výuce tělesné výchovy na středních školách. Na jaře 1911 zkoušel se svými žáky z žižkovské reálky některé metody popsané v knize, ale chtěl vědět více, a proto se v létě téhož roku vypravil do Anglie poznat skauting na vlastní oči. Tam pochopil Baden-Powellovy ideje i to, že zde vzniká zcela nový výchovný systém, pro který se nadchl. Proto se Svojsík po návratu domů pustil do překladu knihy *Scouting for Boys* i do šíření skautských myšlenek v českých zemích. Svojsík a jeho spolupracovníci si od počátku uvědomovali, že příručku pro chlapce nelze jen otrocky přeložit a aplikovat beze změny, ale že bude potřeba ji upravit podle potřeb místního prostředí. Proto byly od počátku do českého pojetí skautingu vnášeny slovanské a české národní prvky. Svojsík se také kromě Baden-Powellovy příručky dosti inspiroval i myšlenkami výrazné osobnosti amerického skautingu Ernesta Thompsona Setona. Seton, ačkoli už provozoval svoji Ligu lesní moudrosti, se stal vedoucím činovníkem rodícího se skautingu v USA. Uvažoval o sjednocení obou hnutí, která jsou si některými myšlenkami velmi blízká, po několika letech ale pochopil, že *„sjednocení není možné, protože obě hnutí se příliš liší*

6 Srv. PLAJNER, R. *Úsvit českého junáctví*, s. 17.

7 Srv. SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví*, s. 15.

*metodami.*⁸ Hlavním rozdílem bylo to, že základem skautingu podle Baden-Powella byly kázeň a pořádek, E. T. Seton přistupoval k výchově s ideálem indiánské volnosti a svobody. Svojsík oba tyto směry vhodně zkombinoval, obohatil Baden-Powelloy metody, dbající tolik na kázeň, o Setonovo romantické vidění světa, připojil již zmíněné národní rysy, a tak vytvořil ve světě ojedinělou podobu skautingu, která ačkoli naprosto respektuje hodnoty a ideje R. Baden-Powella, plně odpovídala potřebám české mládeže.⁹ Dalším specifickým rysem počátků skautingu v českých zemích, který ovlivnil hnutí i pro budoucnost, je to, že se o jeho šíření přičinili pedagogové a nikoli vojenské organizace, jak tomu bylo ve většině ostatních zemí. Charakter českého skautingu určil A. B. Svojsík v mnoha publikacích, z nichž nejzásadnější se stala kniha *Základy junáctví*, kterou vydal spolu s kolektivem dalších autorů v roce 1912.

České skautské hnutí stálo i na počátku mezinárodní skautské spolupráce a vyvíjelo se v souladu s původními idejemi po dalších více než dvacet let. Skauti, věrni svým zásadám, tábořili v přírodě a věnovali se rozvoji různých dovedností i charakterových vlastností. Nedílnou součástí skautské náplně byla od počátku i pomoc bližním v nouzi. Ta byla významná v době první světové války, kdy skauti pomáhali například při žních, v nemocnicích nebo prováděli mezi majetnými občany sběr odložených věcí, které následně distribuovali mezi rodiny postižené válkou. Množství mladých lidí, ctících skautské ideály, stále narůstalo, a skauting tak měl v době vzniku naší republiky už pevně zapuštěné kořeny. Ani v prvních svobodných dnech nechyběli mladí skauti se svou pomocí. Roverky, tedy starší dívky ve věku 15-18 let, například pomáhaly na úřadech a zcela nepostradatelnou se stala skautská pošta, která doručovala zásilky v mladé republice po dobu asi jednoho měsíce v době, kdy rakouská pošta již nefungovala a nový, ryze československý, úřad teprve vznikal. Skautingu byl nakloněn i prezident Tomáš Garrigue Masaryk, který nad hnutím v našich zemích převzal záštitu. V prvních desetiletích Československé republiky prožíval český skauting svá nejlepší léta.¹⁰

8 SETON, E. T. *Knihy lesní moudrosti*, s. 149.

9 Srv. ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 62.

10 Tamtéž, s. 64.

1.3 Mezi světovými válkami

Jak již bylo zmíněno v předcházející kapitole, zlatými časy českého skautingu byla léta takzvané první republiky, tedy 20. a 30. léta 20. století. V tomto období přibývalo lavinovitě množství oddílů i jejich členů, do skautingu se masově zapojily i dívky, takže zatímco do roku 1918 se počítali skauti v Čechách na stovky, v roce 1923 už zde bylo registrováno cca 28 tisíc skautů v pěti stovkách oddílů.¹¹ Směřování Junáka si i nadále udržovalo věrnost angloamerickému ideálu pánů Baden-Powella a Setona, ale oproti jiným zemím byl český skauting demokratičtější a kladl větší důraz na autonomii a samosprávu jednotlivých oddílů.

Stěžejní pro český skauting byla vždy výchova mládeže v demokratickém duchu, přesto se v době masového rozmachu objevili lidé, kteří se snažili oddíly využít pro propagaci politiky a šíření ideologií, což bylo zcela v rozporu s původními idejemi. Tohoto jevu si povšiml i Svojsík, a proto se osobně staral o seznamování činovníků s posláním a významem organizace i o šíření skautských myšlenek tam, kam ještě nedorazily. Velký důraz zde byl kladen na kvalitu vůdců a výchovné práce v oddíle, protože právě na kvalitě vůdce stojí celý oddíl, na což poukazoval od počátku i Baden-Powell: „*Nejdůležitějším krokem je váš příklad, protože co vy sami děláte, budou (hoši) dělat také.*“¹² Pro vzdělávání vůdců se začaly organizovat tzv. lesní školy, na nichž se oddíloví vůdci scházejí a vzdělávají dodnes. Vlastnosti hnutí, které měli mít vůdcové především na paměti, byly obroda, demokracie, apolitičnost, otevřenost všem vyznáním, nemilitaristické pojetí a přátelskost k ostatním organizacím.¹³

V oddílech byly děti vychovávány k soběstačnosti, samy si udržovaly klubovny, stavěly tábory, vydělávaly si finance na činnost brigádami, což vedlo k pocitu hrdosti a sounáležitosti s oddílem. Náplní činnosti byla hlavně skautská praxe, hry zaujímaly méně významné postavení, protože i samy praktické činnosti byly považovány za hru, což komentoval A. B. Svojsík na sjezdu Junáka v roce 1928 slovy: „*Jen skautská praxe náležitě doplňuje výchovu rodinnou a školní, v ní je také tajemství oblíbenosti skautingu i záruka zdatosti všeho chování.*“¹⁴ Nedílnou součástí skautské činnosti byla i pomoc bližním, jako příklad uvádíme spolupráci Junáka s Československým červeným křížem

11 Srv. ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 75.

12 BADEN-POWELL, R. *Skauting pro chlapce*, s. 41 nahoře.

13 Srv. BADEN-POWELL, R. *Skauting pro chlapce*, s. 79.

14 ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 83.

při pomoci obyvatelům zaostalé Podkarpatské Rusi v roce 1920, kam skauti dovezli potraviny a vařili s pomocí místních pro chudé. Tato humanitární expedice byla pro chlapce i dobrodružnou výpravou. Běžnou součástí činnosti byly i různé loterie a sbírky na pomoc nemajetným členům oddílů. Svobodná společnost umožnila rozvíjet žádoucím způsobem i mezinárodní skautskou spolupráci, Češi se účastnili i mezinárodních skautských setkání, tzv. Jamboree. V roce 1929 na Jamboree v Anglii se stal tábor českých skautů středem pozornosti zvláště kvůli typickému českému vynálezu, podsadovým stanům,¹⁵ které jsou s velkým úspěchem využívány dodnes na táborech různých organizací po celém světě.

Na začátku 30. let 20. století čítala členská základna Svazu skautů přes 30 tisíc členů, jejichž aktivita v oddílech byla velmi pestrá a bohatá, nadále obsahovala sportovní činnost, kulturní aktivity, táboření i charitativní činnost. Vedoucími se stávali odchovanci oddílů, skauting byl stále na vzestupu a v roce 1936 už se mu věnovalo 60 tisíc mladých lidí. Ve druhé polovině 30. let se ale i ve skautingu začaly odrážet změny politického a společenského klimatu v Evropě. Cesta československých skautů přes Německo na Jamboree do Nizozemí v roce 1937 byla již hlídána gestapem, v Itálii, Německu a dalších zemích se skautské oddíly přeměňovaly v nacionalisticko-fašistické skupiny, zatímco v Sovětském Svazu nahradili skauty Rudí Pionýři.¹⁶ U nás se v činnosti oddílů nejprve posílila branná výchova a spolupráce s armádou, čehož skauti využili při mobilizaci, ale po mnichovském diktátu byl u nás v pohraničí a později i ve vnitrozemí skautský majetek zabavován ve prospěch Hitlerjugend či wehrmachtu. Skauti poskytli své klubovny jako dočasné ubytování pro uprchlíky z pohraničí a pomáhali i jinak, ale i uvnitř Svazu skautů se vyskytovaly silné nacionální tendence a bylo nutno přistoupit i na různé kompromisy. V roce 1939 vešlo pod tlakem ministerstva obrany v platnost ustanovení o křesťanství jako výlučném náboženství skautů, které mělo vyřadit hlavně skauty židovské víry. Toto opatření bylo v některých oddílech uvedeno do praxe, jinde ovšem po celou dobu války skautům-Židům pomáhali.¹⁷

Činnost skautů byla ještě před začátkem války značně omezována, vedoucí se ale i nadále snažili uplatňovat skautský výchovný program, postavený i na vlastenectví a demokratických principech. Tábory v létě 1939 proběhly v omezené míře, neboť

15 Srv. ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 96.

16 Tamtéž, s. 101.

17 Tamtéž, s. 118.

většina financí byla použita na charitativní činnost, o to více je však účastníci prožívali. Tábory roku 1940 již byly poznamenány dohledem gestapa, některé byly násilně ukončeny a jejich vedoucí nezdědka skončili v protektorátních celách. Na podzim 1940 pak byl Junák z rozhodnutí státního tajemníka Úřadu říšského protektora K. H. Franka rozpuštěn, skautský majetek zabaven nebo rozprodán a mnoho činovníků internováno.¹⁸ To však skautům nezabránilo v pokračování činnosti pod hlavičkou různých sportovních oddílů, Klubu českých turistů a dalších organizací. Mezi skauty se našly i tisíce statečných, kteří se aktivně zapojili do odbojové činnosti na našem území i v exilu, podíleli se i na sabotážích při nucených pracích v německém průmyslu.¹⁹ Mnozí z nich (cca 600) jich za svou odvahu zaplatilo životem. Jako příklad uveďme ostravskou skupinu pod vedením V. Čermáka, jejíž členové za války pomohli mnoha Čechům při ilegálním přechodu hranic, za což byli na sklonku války zastřeleni, a na jejichž památku se dodnes pořádají každoroční skautská setkání na beskydském vrchu Ivančena.²⁰ V posledních dnech války pomáhali skauti stavět barikády i likvidovat škody, dívky spolupracovaly s Československým červeným křížem při pomoci zraněným atp.

1. 4 Český skauting v době komunismu

Jistě to byl i velký hlad po svobodě a dobrý obraz skautů pracujících v odboji, co napomohlo k obrovskému rozmachu zájmu o skauting po skončení druhé světové války. Oddíly i střediska se velmi rychle obnovovaly a po několika měsících měly už přes 200 tisíc členů. Skauti v poválečných dnech „navázali na tradici služby a pomáhali, kde se dalo.“²¹ Tábory v létě 1945 byly většinou zaměřeny na pomoc venkovu a pohraničí a přitom se také rychle obnovovaly lesní školy, neboť bylo nutné proškolit pro tak obrovské množství dětí dostatek kvalitních vůdců. Poválečná svoboda však byla jenom zdánlivá. Nastupující KSČ se od počátku snažila kontrolovat veškeré organizace pracující s mládeží a svobodomyšlný Junák se zdál být velkou konkurencí státem podporovanému Svazu české mládeže (SČM), proto se musel stát jeho součástí. I uvnitř Junáka se projevovaly levicové tendence, účast na Jamboree ve Francii v roce 1947 ještě byla možná a čeští skauti se po tamní zkušenosti ještě více zapojili do poválečné

18 Srv. ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 120.

19 Tamtéž, s. 122.

20 Tamtéž, s. 130.

21 ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 138.

obnovy země. Ideové rozpory uvnitř Junáka byly nakonec ukončeny komunistickým převratem v únoru 1948 a nastolením státní kontroly nad veškerými organizacemi pracujícími s dětmi a mládeží. To v praxi znamenalo, že pro tradiční svojsíkovský skauting už v Československu nebylo místo.²²

Některé oddíly proto přešly pod hlavičku SČM, mnozí vůdcové však tuto povinnost ignorovali a uchýlili se i se svými svěřenci, v krátké době už podruhé, do ilegality. Oddílům, které se snažily pracovat v rámci SČM, však ztěžovala život mnohá administrativní opatření a různé překážky, které měly za cíl kontrolovat a ovlivňovat skauting a přizpůsobit činnost všech dětských oddílů potřebám jednotné organizace. V létě 1948 během borůvkových brigád na Šumavě pomohli skauti mnoha lidem přejít hranice do Německa, za což padly první tresty komunistického režimu, načež k 1. lednu 1951 byl Junák opět definitivně zrušen.²³ Stát vykonával dozor nad veškerými sdruženími a organizacemi, zasahoval i do kultury cenzurou skautské i dobrodružné literatury, proti skautingu byla vedena i ideologická kampaň. Dospělí skauti se mnohdy stáhli do ilegality, pracovali v odboji, načež byli sledováni státní bezpečností, věznění i nasazováni na práci v uranových dolech, někteří odešli do exilu. Paradoxem je, že pionýrská organizace převzala některé úspěšné skautské metody práce, které upravila k obrazu svému a nazvala novými jmény. V pionýrské metodice tak bylo možno najít herní prvky či návody pro táborníky opsané přímo ze skautských příruček.²⁴

S příchodem šedesátých let 20. století se situace ve společnosti mírně uvolnila a v některých organizacích, jako například v Československém svazu tělesné výchovy (ČSTV) či Svazarmu se začaly objevovat oddíly s činností vycházející ze skautských metodik a ideálů. Ve druhé polovině 60. let došlo již k takovému uvolnění společenských poměrů v naší zemi, že se otevřeně začaly objevovat tendence k obnovení dětských organizací zakázaných po roce 1948, včetně Junáka. Tyto snahy vyvrcholily na jaře 1968 a setkaly se s úspěchem. V atmosféře tzv. Pražského jara došlo opět k lavinovitému nárůstu počtu členů obnovené skautské organizace a už o prázdninách roku 1968 se konaly stovky táborů i mnoho lesních škol pro mladé vůdce, jichž se po dvaceti letech ilegality skautům nedostávalo. Toto nadšení ovšem nemělo trvat dlouho, již po invazi spojeneckých vojsk v srpnu 1968 pokračovala činnost

22 Srv. ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 158.

23 Tamtéž, s. 160.

24 Tamtéž, s. 198.

Junáka „s obavami o budoucnost.“²⁵ Doba svobodného skautingu byla krátká, ale o to intenzivněji prožívaná, skauti věrni slibu vlastenectví se po dobu své obnovené činnosti účastnili mimo jiné i budovatelských brigád, např. akce *Milion hodin republice* v roce 1969, ale nechyběli ani na pohřbu Jana Palacha, v únoru 1969 uskutečnili také skautský přechod Brd na protest proti sovětské okupaci. Obavy o budoucnost se ukázaly jako oprávněné, doba svobody trvala krátce, po dalších politických změnách a propagandistické kampani proti skautingu bylo již na táborech v létě 1970 patrné, že budou opět poslední. V září 1970 pak vznikla jednotná organizace mládeže, Socialistický svaz mládeže (SSM), a činnost Junáka se tak opět ocitla mimo zákon.

Po zákazu skautingu měli vůdci a jejich svěřenci opět několik možností. Buď činnost ukončit, přejít do ilegality, přizpůsobit se požadavkům SSM a pracovat s dětmi pod jejich dohledem či přijmout zázemí jiných organizací, které nebyly pod kuratelou SSM.²⁶ Takovými organizacemi byly kupříkladu Svazarm, Československý svaz ochránců přírody či ČSTV, kde působily oddíly TOM (Turistický oddíl mládeže), které se strukturou i činností těm skautským velmi podobaly. V těchto organizacích se skauti mohli věnovat i nadále ochraně přírody či dobrovolnické činnosti. Takové oddíly se zúčastňovaly například brigádnického sběru ovoce, pomáhaly při značení turistických tras či mapovaly brdské studánky, významně přispěly i při stavbě první české SOS dětské vesničky u Karlových Varů. Členství v ilegálních skautských oddílech, v oddílech TOM a jim podobných však nebylo pro každého. Noví členové se obvykle rekrutovali ze spřátelených rodin na základě osobní důvěry. To spolu s atraktivním programem a metodami založenými na skautských základech dodávalo oddílům jistou výlučnost. Podle historičky z Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR Libuše Cuhrové je možno na konkrétních případech doložit atraktivitu prostředí oddílů, jejich kultury, zvyků a náplně činnosti, které měly na mladé lidi silný formativní vliv. „Navazovala se zde přátelství, která trvají dodnes, ale vznikaly zde i kontakty na „neveřejnou“ kulturu, exil, podzemí, církve i bývalé skauty.“²⁷ Činnost veškerých mládežnických organizací však byla pod neustálou kontrolou stranických a státních orgánů a dospělí skauti se režimu jevíli natolik nebezpečnými, že se jejich výchovná či publikační činnost i případné kontakty se zahraničím stávaly častým objektem zájmu Veřejné bezpečnosti i Státní bezpečnosti. Postoj státu vůči skautingu byl podle

25 ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 180.

26 Srv. CUHROVÁ, L. *Dvacet let ve stínu*, s. 150.

27 CUHROVÁ, L. *Dvacet let ve stínu*, s. 166.

pamětníků až hysterický. Některé typické prvky skautingu,²⁸ které běžně přecházely i do činnosti pionýrů, označovali činovníci SSM za cizorodé, zhoubné a pro budování socialismu nebezpečné. To vedlo mimo jiné i k autocenzurnímu chování dospělých skautů, kteří se snažili na sebe neupozorňovat.

1. 5 Na cestě ke svobodě

Přes veškerou snahu státní moci zabránit vlivu skautingu na mladé lidi, kádrování vedoucích a další překážky bylo ale jasné, že český skauting nezaniká, naopak, že je ve společnosti hluboce zakořeněn. Přes zákazy a sledování se konaly každoroční srazy u památníku na Ivančenu i další akce, v samizdatu vycházela skautská a dobrodružná literatura, pořádaly se besedy s J. Foglarem²⁹ a dalšími pro režim nežádoucími autory. Na sklonku osmdesátých let už bylo evidentní, že v socialistických zemích opět tají ledy, což se projevilo i na stále otevřenějších projevech skautské činnosti.

V lednu 1989 po tzv. Palachovu týdnu se již o možnosti obnovení Junáka mluvilo opravdu nahlas. Někteří skauti začali vykazovat velkou aktivitu, tématu skautingu se pomalu odhodlala věnovat i oficiální média nejen v negativním smyslu. Na konec listopadu 1989 byla sjednána oficiální schůzka představitelů Junáka s předsedou Ústředního výboru SSM, která měla projednat možnosti legalizace skautské činnosti. Schůzka proběhla, ale ve světle listopadových událostí už skauting ožíval zcela spontánně a dne 2. 12. 1989 proběhlo v Praze shromáždění skautů, které „*otevřelo zatím poslední kapitolu Junáka.*“³⁰

28 Např. zvířecí názvy družin, totemy, herní prvky, srv. CUHROVÁ, L. *Dvacet let ve stínu*, s. 154.

29 Jaroslav FOGLAR (1907-1999), skautský činovník, spisovatel dobrodružné a skautské literatury.

30 CUHROVÁ, L. *Dvacet let ve stínu*, s. 173.

2 Skautské výchovné metody

Po krátkém exkurzu do dějin českého skautingu považujeme za nutné podívat se blíže na ideový základ skautingu, na jádro tohoto hnutí, na myšlenky, které již v začátcích přitahovaly tisíce mladých lidí a dodnes mají co říci milionům vyznavačům skautingu po celém světě. Co je tedy tím podstatným?

Jak již bylo řečeno, Robert Baden-Powell byl voják. Při svém působení v Jižní Africe na konci 19. století bránil se svou jednotkou Búry obléhané město Mafeking. Přesila obléhatelů byla veliká, ale Britové se nakonec ubránili, a to i díky skupině místních chlapců. Ti, oděni do uniforem, fungovali jako spojky mezi stanovišti a rozváželi neohroženě poštu na jízdnicích kolech či pěšky i mimo obležené město. A právě obětavost těchto chlapců a jejich smysl pro povinnost byly jedním z impulsů, které přiměly Roberta Baden-Powella k vytvoření výchovného systému, který by směřoval k výchově chlapců a mladých mužů stejně houževnatých, obětavých a čestných, jako byli hoši v Mafekingu, nikoli však pro válečné účely. Baden-Powell věřil, že všechny dovednosti, které se hoši naučí, budou moci dobře uplatnit i jako „skauti míru“ po celém světě.³¹

Dalšími vzory, které Baden-Powell považoval za následoványhodné, byli středověcí rytíři, u nichž si cenil čestnosti, oddanosti králi a rytířského chování k druhým. Rytířské družiny, složené z rytíře a několika panošů, se zároveň staly předobrazem pro vytvoření družinového systému, jednoho ze základních prvků skautské výchovy.³² Právě družinový systém pomáhá mladým lidem nejen učit se účinně spolupracovat ve skupině vrstevníků, ale také postupně přebírat zodpovědnost za sebe sama i za druhé, dospívat z dítěte v muže. Jako vzor chování uvedl Baden-Powell i chlapce Kima z povídky Rudyarda Kiplinga, který se sám zdokonaloval v různých fyzických i psychických dovednostech, dovedl pomáhat slabším a zanechal dodnes nesmazatelnou stopu nejen mezi skauty, ale všude tam, kde vychovatelé hrají s dětmi tzv. Kimovu hru na procvičení pozorovacích schopností a paměti.³³

V uvedených příkladech jsou obsaženy prakticky všechny vlastnosti a dovednosti, které se staly podstatou skautské výchovy a které převzal z anglického originálu

31 Srv. BADEN-POWELL, R. *Skauting pro chlapce*, s. 21.

32 Tamtéž, s. 24.

33 Tamtéž, s. 18.

i Antonín Benjamin Svojsík. Nezůstal však u prostého překladu, rytířské ctnosti například představuje na příbězích konkrétních českých rytířů,³⁴ a především zdůrazňuje vzory typicky české, jako např. chodské hraničáře,³⁵ nebo slovanské, to v případě černoohorských junáků, vynikajících vlastenectvím a bojovným duchem.³⁶ Označení Junák pak bylo zvoleno i jako pojmenování skautské organizace a jejích členů v Československu. Za zmínku stojí i představení školy práce Lva Nikolajeviče Tolstého v Jasné Poljaně jako vhodné cesty k výchově mládeže.³⁷ Jako neméně podnětné se jeví Svojsíkovo pojednání o japonských rytířích – samurajích, vychovávaných od dětství nejen k oddanosti a statečnosti, ale i estetickému citění. Ti mohou být podle Svojsíka příkladem mužů s vysokým morálním kreditem, který by měl být vlastní i Junákům.³⁸

Kromě toho, že Robert Baden-Powell představil mladým chlapcům modely chování na konkrétních lidech a jejich příbězích a nabídl jim praktické návody na to, jak se lze uvedeným vzorům přiblížit, shrnul základní skautské ctnosti a dovednosti do skautského zákona, slibu a hesla, které převzal i Svojsík a které jsou platné, s drobnými obměnami, dodnes.

Skautské heslo zní „Bud' připraven“ (anglicky „Be prepared“) a Baden-Powell je vysvětluje jako stálou připravenost, duševní i tělesnou, vykonat svou povinnost. Duševní připravenost spočívá v kázni i schopnosti jednat správně i v případě nehody či jiné mimořádné události, fyzickou připraveností je myšleno to, že se mladík „*vyvíčí na člověka silného, aktivního a schopného vykonat v pravý okamžik to správné.*“³⁹ K heslu se připojuje i povinnost jednoho dobrého skutku denně.

Skautský zákon podle Baden-Powella „*shrnuje pravidla, která platí pro skauty na celém světě*“⁴⁰ a jeho původní znění je následovné:

1. Na skautskou čest je možné se spolehnout.
2. Skaut je loajální vůči králi, své zemi, svým vůdcům, svým rodičům, svým zaměstnavatelům i ostatním představeným.
3. Skaut je užitečný a pomáhá jiným.

34 Srv. SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví*, s. 66-77.

35 Tamtéž, s. 77-79.

36 Tamtéž, s. 80-88.

37 Tamtéž, s. 93-98.

38 Tamtéž, s. 93-97.

39 BADEN-POWELL, R. *Skauting pro chlapce*, s. 33.

40 Tamtéž, s. 32.

4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta – bez ohledu na jeho národnost, třídní původ anebo víru.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je přítelem zvířat.
7. Skaut uposlechne bez námitek nařízení rodičů, družinového rádce či skautského vůdce.
8. Skaut se usmívá a při všech obtížích si hvízdá.
9. Skaut je hospodárný.
10. Skaut je čistý v myšlenkách, slovech a skutcích.⁴¹

Je zřejmé, že druhý bod byl od počátku v českých zemích nevyhovující, proto se tento a posléze i další body upravily pro potřeby zdejšího prostředí a od roku 1921 se v českých zemích užívá zákon v této podobě:

1. Skaut je pravdomluvný.
2. Skaut je věrný a oddaný.
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
8. Skaut je veselý myslí.
9. Skaut je spořivý.
10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.⁴²

Stejně jako u zákona, i v případě slibu skautů bylo původní Baden-Powellovo znění („*Slibuji na svou čest, že chci konat to nejlepší, abych plnil své povinnosti vůči Bohu a králi. Budu pomáhat svým bližním v každé době. Budu dodržovat skautský zákon.*“)) upraveno tak, aby vyhovovalo podmínkám života v monarchii, s níž Češi rozhodně nesympatizovali, a kde katolická církev byla poměrně silně provázána se státními strukturami. Proto byla povinnost vůči králi a Bohu nahrazena povinností k vlasti a vlastnímu svědomí. Skautský slib prošel v Čechách několika dalšími proměnami, až

41 BADEN-POWELL, R. *Skauting pro chlapce*, s. 10-12.

42 ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 26.

se v roce 1992 ustálil v této podobě: „Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe, sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním. (s dobrovolnou doložkou K tomu mi dopomáhej Bůh).“⁴³ Jak uvádějí autoři knihy *Skautské století* i Zdeněk Navrátil ve sbírce úvah *Etika a morálka ve skautingu*, tento slib má hlubokou duchovní hodnotu, kterou mohou přijmout za svou skauti z různých náboženských či kulturních prostředí.

Stejně významným a závazným jako slib, zákon a heslo by pro skauty od počátku hnutí měl být denní příkaz dobrého skutku. Denní příkaz je vlastně uvedením třetího bodu zákona do praxe a ukládá každému skautu vykonat denně minimálně jeden dobrý skutek bez ohledu na osobní prospěch.

Na výše uvedených pilířích stojí světový i český skauting, alespoň v teoretické rovině, až do dnešních dnů. Obsah slibu, zákona, hesla i denní příkaz by se měl u každého skauta stát součástí životního stylu, jeho každodenní reality, což není jednoduché dnes, a nebylo to snadné ani v počátcích skautingu, kdy už tehdejší vůdci upozorňovali na to, že výše uvedené zásady nejsou absolutní hodnotou, dogmatem, ale ukazatelem cesty, cílem, jemuž se má každý skaut snažit maximálně přiblížit. K tomu, aby cesta k cílům skautské výchovy byla pro mladé lidi zajímavá a schůdná, slouží kromě výše popsaného družinového systému také propracovaný systém postupných kroků k získávání dalších, stále obtížněji dosažitelných dovedností a znalostí. Podle vzoru E. T. Setona je v českých zemích nazván již A. B. Svojsíkem *Skautská stezka*. Po této stezce krácejí děti ve skautských oddílech dodnes. Stezky několika stupňů rozvíjejí všechny podstatné skautské vlastnosti, dovednosti i znalosti pomocí úkolů, jejichž plnění, více či méně uvědomované, posunuje skauty na cestě osobního růstu. Ke stezkám platným pro všechny české junáky se již během tvoření skautského výchovného systému přidaly také odborné zkoušky, tzv. odborky, v nichž mohou skauti prokázat mimořádné dovednosti v různých oborech, od sportovní činnosti přes přírodovědné a další znalosti až po rukodělnou či hudební zdatnost. Cílem těchto zkoušek je motivovat mladé lidi k práci na sobě samém a zároveň dát možnost vyniknout dětem obdařeným různým typem nadání.

43 NAVRÁTIL, Z. *Etika a morálka ve skautingu*, s. 16.

3 Praktická část

3.1 Český skauting v současnosti

Od skautských dob Baden-Powellových a Svojsíkových po realitu 21. století uběhlo mnoho času, skauting prošel různými fázemi a zvláště v českých zemích byl, jak vyplývá z dějinného přehledu, vystaven i mnoha obtížným zkouškám. V současné době však český Junák prožívá nejdelší svobodné období své existence. Během něho se čeští skauti úspěšně vrátili k mezinárodní spolupráci, pravidelně se účastní evropských i světových Jamboree, pořádají mezinárodní akce, opět funguje systém lesních škol a dalších akcí pro výchovu vůdců, pořádají se soutěže i setkání, počtem členů dosahujícím 48 tisíc, z čehož je přes 30 tisíc dětí,⁴⁴ se Junák stal největší mládežnickou organizací v České republice. Její členové se věnují především tradiční činnosti, která i nadále zahrnuje poznávání přírody i historie, umění vypořádat se s obtížnými situacemi, tábornictví či charitativní činnost. O Junácích můžeme slyšet v souvislosti s pomocí dětem ve válečných oblastech, jako tomu bylo v 90. letech 20. století v případě humanitární akce pro děti v bývalé Jugoslávii s názvem *Zachraňme životy příštích skautů*, aktivně se zapojili také do akce *Postavme školu v Africe*, do pomoci při povodních či do *Květinových dní* na podporu léčby rakoviny.⁴⁵ V rámci táborů jednotlivé oddíly pomáhají při opravách hradů, v lesních školkách a mnoha dalšími způsoby podle individuálních možností. Velmi populární je také skautská vánoční akce *Betlémské světlo*.

Současnost skautingu však není jen pozitivní. Stejně jako jiné organizace pro děti a mládež se i Junák musí vypořádat se změnami ve společnosti, která příliš nepřeje tradičním hodnotám a ve výchově mládeže upřednostňuje často individualismus a výkon před povinnostmi a závazky vůči kolektivu. Také široká nabídka atraktivních komerčních aktivit pro děti, především sportovních, způsobuje odliv nových zájemců o tradiční organizace včetně skautingu a tedy pokles členské základny. To nutí skautské vůdce k hledání nových cest. Tato situace v roce 2005 vyústila ve vznik dokumentu *Charta českého skautingu*, který stanovil neměnné základy, na nichž Junák stojí. To dále umožnilo vznik *Nového výchovného programu*, který by byl při zachování základních

44 Zajímavá fakta a čísla [online].

45 Srv. ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 237.

hodnot i metod práce schopen učinit skauting atraktivnějším pro současné děti a zároveň schopným je účinně připravit na život v dnešním světě. Protože po jeho zavedení se zastavil pokles počtu členů, zdá se, že šlo o krok správným směrem.⁴⁶ Přesto se objevují hlasy, především z řad oldskautů, a to i velmi vážených, že současná oddílová praxe neodpovídá původním záměrům a myšlenkám skautingu, že je příliš vzdálena ideálům zakladatelů. Jak poznamenává například Ladislav Rusek: „*Staré a uznávané činovnícké heslo Povinnost-odpovědnost-kázeň se prý nelíbí některým dnešním mladým funkcionářům, kteří by ho rádi nahradili něčím liberálnějším. (...) Trvejme na tomto hesle i v době, kdy přílišná liberalizace rozvolňuje pod záminkou naprosté osobní svobody i odvěké zákony morálky.*“⁴⁷

Jaká je tedy skautská realita dnešních dní v Čechách? Mohou se současní Junáci a celé skautské oddíly právem nazývat pokračovateli svojsíkovských tradic? Nebo se Junák zredukoval na organizaci nabízející jen volnočasové vyžití bez morálního a duchovního přesahu? A co je pro současné děti na skautingu atraktivní, co je přivádí do oddílů? To se pokusíme zjistit v následující části práce.

3.2 Dotazníkové šetření

Pro zjištění současného stavu skautských oddílů, jejich náplně činnosti a udržování odkazu zakladatelů bylo provedeno kvantitativní šetření formou dotazníku v cílové skupině skautů – členů pražských oddílů Junáka - ve věku 11-15 let.⁴⁸ Autorka oslovila od listopadu 2013 do ledna 2014 vedoucí dvanácti skautských oddílů z různých částí Prahy. Z nich sedm bylo ochotno spolupracovat. Počet členů oddílů zapojených do šetření je 85. Do čtyř oddílů byly dotazníky dodány při osobní návštěvě přímo na schůzce a po vyplnění opět vybrány. Data z jednoho oddílu byla získána elektronickou poštou a poslední dva spolupracující oddíloví vedoucí si vyzvedli dotazníky a po týdnu je vyplněné dětmi vrátili autorce. Tímto způsobem byly získány odpovědi od 59 skautů. Dalších 14 respondentů byli jednotliví skauti z deseti dalších oddílů. Jednotlivě bylo osloveno 15 chlapců, jen jeden z nich dotazník nevrátil. Osloveno tedy bylo celkové množství sto skautů, návratnost byla 73 dotazníků.

46 Srv. ŠANTORA, R. *Skautské století*, s. 224.

47 RUSEK, L. *Úvahy o skautingu...*, s. 18-19.

48 Viz otázka č. 1 dotazníku.

Cílem dotazníku bylo zjistit motivaci a očekávání při vstupu do oddílu, náplň činnosti současného skautského oddílu a míru povědomí skautů o hodnotách obsažených ve skautském slibu, hesle, zákoně. Pro výzkum byl zvolen dotazník obsahující otevřené i uzavřené otázky. Otevřené otázky byly použity především tam, kde by použití uzavřených otázek bylo sice snazší pro zpracování, ale zároveň by mohlo být pro respondenty návodné. Užití otevřených otázek na téma činnosti oddílu nebo žádoucích vlastností tak donutilo chlapce více se zamyslet, ne jen zaškrtnout předem dané možnosti.

Získané odpovědi byly zpracovány do koláčových grafů, které přehledně zobrazují četnost odpovědí na jednotlivé otázky. Odpovědi u některých otázek však byly natolik pestré, že nebylo možno je zpracovat stejným způsobem. U těch pak uvádíme výpis odpovědí v pořadí podle četnosti jejich výskytu. Ve výčtu odpovědí na otevřené otázky (otázky číslo 4, 6-10, 15) je celková suma odpovědí vyšší než počet respondentů, a to z toho důvodu, že chlapci měli možnost vyjmenovat více možností.

Během vlastního průzkumu autorka navštívila několik skautských oddílů v jejich klubovnách, s dalšími byla v kontaktu prostřednictvím jednoho z členů nebo vedoucího daného oddílu. Jedním z prvních poznatků bylo tedy to, že většina oslovených vedoucích i členů oddílů byla vstřícná a ochotná spolupracovat, dodržovala dohodnuté termíny a živě se zajímala o průběh a výsledky šetření. Už výzdoba navštívených kluboven napovídala, že skautská historie a ideály zakladatelů nejsou pro současné skauty ničím neznámým, v několika klubovnách na skauty dohlíží z nástěnek fotografie A. B. Svojsíka i R. Baden-Powella, mnohde je viditelně vyvěšen i skautský zákon. V jedné z kluboven autorka narazila na odkaz na skautskou historii hned u vchodu, kde upozorňuje cedule, že „*i Foglar se přezouval.*“

K získaným odpovědím je potřeba přistupovat s vědomím, že věková kategorie, jíž se průzkum dotýkal, má svá psychologická specifika. Dítě ve věku 11-15 let se nachází v období puberty, které má své charakteristické rysy. Mezi ty patří ambivalentní postoj k dospělým a autoritám. Na jedné straně si pubertální člověk uvědomuje stále více svou identitu a vyhraňuje se vůči dospělým, odmítá autority, na druhé straně je ale v procesu hledání svého místa ve světě často nejistý a touží i po uznání ze strany dospělých, zvláště těch, na nichž mu záleží. Důležitou roli hraje v tomto vývojovém období také vrstevnická skupina, která má silný vliv na utváření názorů a jíž se mladý člověk často

podřizuje. Výrazným rysem je také výrazná polarita názorů a kategoričnost hodnocení.⁴⁹ Všechny tyto charakteristiky mohly ovlivnit respondenty při výběru odpovědí, ačkoli šetření probíhalo zcela anonymně. Není v silách autorky práce posoudit, které z odpovědí jsou zkreslené z důvodu potřeby zalíbit se a které naopak ukazují svého autora v horším světle, protože momentálně toužil postavit se vůči dospělým do opozice. Proto bylo ke všem dotazníkům přistupováno tak, jako by byly vyplněny skutečně pravdivě a upřímně, o což byli respondenti v úvodu žádáni. V oddílech, které se účastnily šetření za osobní přítomnosti autorky, také nic nenavštěvovalo tomu, že by respondenti nepřístupovali ke své účasti v šetření a k otázkám vážně.

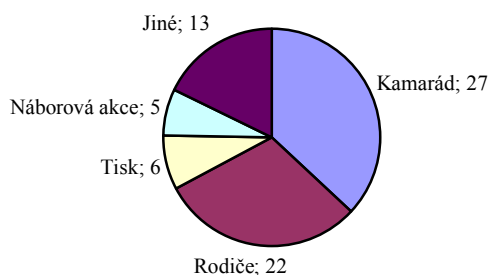
Při analýze informací získaných z dotazníkového šetření bylo dosaženo následujících výsledků (pro přehlednost je každý odstavec uveden číslem otázky dotazníku, k níž se vztahuje):

2 Délka skautské zkušenosti se pohybuje od půl roku po 10 let. Znamená to, že někteří chlapci jsou skauty už od svých pěti let. Jedná se především o ty, které do oddílu přivedlo přání rodičů, respektive to, že jejich otec nebo starší bratr je sám vedoucím. Ostatní přicházejí do oddílů v různém věku, není výjimkou ani čtrnáctiletý nováček. Jak uvedl jeden z respondentů, skautem může být každý. To je zcela jistě výhoda skautingu oproti mnohým jiným zájmovým činnostem, které často nutí děti k výkonům a specializaci od útlého věku a nenabízejí možnost začít s činností později.

49 Srv. MACEK, P. *Adolescence*.

3 Nejčastějším motivem pro vstup do skautského oddílu byl u dotazovaných dětí kamarád, také přání rodičů mělo na rozhodování dětí velký vliv. Méně často byly děti ovlivněny literaturou, tiskem, či náborovým letákem, jak můžeme vyčíst z prvního grafu:

Graf č. 1: Co Tě do oddílu přivedlo?



Mimo nabízené možnosti chlapci často odpovídali, že do oddílu je přivedl sourozenec (9 odpovědí), objevila se i odpověď zvědavost. V případě, že motivem pro vstup do oddílu bylo přání rodičů, nebylo ojedinělé sdělení, že otec je skautským vedoucím. Z toho a z časté odpovědi, že chlapce přivedl ke skautingu sourozenec, a to bratr i sestra, můžeme usuzovat, že skauting je nezřídka rodinnou tradicí.

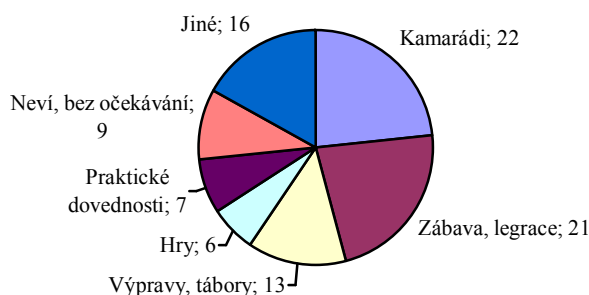
4 Očekávání od členství v oddíle jsou různá. Nejčastějším očekáváním dětí při vstupu do skautského oddílu je podle odpovědí touha získat nové kamarády. To svědčí mimo jiné o tom, že vztahy s vrstevníky jsou pro děti v tomto věku velmi důležité. Stejně tak zábava či legrace byly tím, co chlapci často očekávali. Velmi často se respondenti těšili i na výpravy a táboření. Jak ukáží další odpovědi, tato očekávání se obvykle naplnila.

Kromě nejčastějších odpovědí, uvedených v následujícím v grafu jmenovitě, se vyskytly i další zajímavé výroky. Pro ilustraci uvádíme například sdělení, že respondenti očekávali dobré chování, dobrodružství, dobrý program, sport, učení se o historii či přírodě, ale objevila se i odpověď „roznášení sušenek“ nebo „moudrost a osvícení.“ Do skautského oddílu může vést i touha vyrobit si kostým Dartha Vadera. Jeden z respondentů očekával klub podobný Rychlým šípům, hrdinům slavných dobrodružných příběhů. Chlapci začínali se skautingem obvykle v mladším školním věku, a proto není překvapující, že očekávali především dobrodružné akce a zábavu. Dva z chlapců, kteří začali do skautského oddílu chodit na základě přání rodičů,

očekávali nudu. Domnívali se tedy, že skautský oddíl nebude schopen jim nabídnout takovou náplň volného času, která by je zaujala. Oddílová praxe ale podle dalších odpovědí není nudná ani pro ně a po několika letech jsou mezi skauty stále spokojeni.

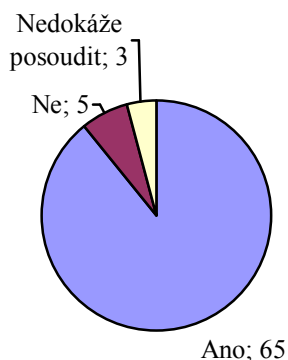
Veškerá výše popsaná očekávání respondentů před vstupem do oddílu jsou zobrazena v grafu:

Graf č. 2: Vzpomeň si, co jsi od členství ve skautském oddíle očekával?



5 Odpovídá praxe v oddíle očekávání? Na tuto otázku odpověděla kladně naprostá převaha respondentů, ve třech případech odpovědi „Ne“ dopsali dotazovaní chlapci, že je to v praxi lepší, než čekali.

Graf č. 3: Odpovídá praxe v oddíle Tvým očekáváním?

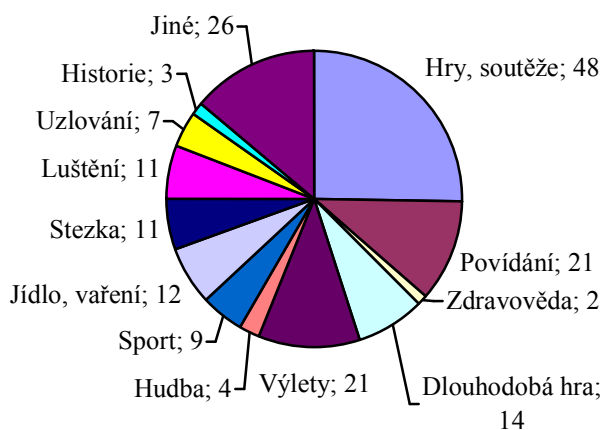


V odůvodnění kladných odpovědí se pak vyskytovaly například následující výroky: „*Je tu spousta dobrých kamarádů a zážitků.*“, „*Umím teď věci, které jsem dříve neuměl.*“, a také „*Je to zábava.*“ či „*Naučil jsem se uzly a s nožem.*“ Vyskytla se i odpověď „*Je to*

ještě lepší, než jsem čekal.“ Zdá se tedy, že aktivity, které skautští vedoucí pro své svěřence připravují, jsou obvykle zajímavé, zábavné a navíc přinášejí i nové poznatky a dovednosti. Také se podle odpovědí zdá, že v oddílech panují dobré vztahy, protože mezi důvody splněných očekávání byli zmiňováni často právě kamarádi. Chlapec, očekávající Rychlé šípy, odpověděl také záporně, a to z toho důvodu, že podle něho ve skutečnosti nejsou členové oddílu tak vzorní.

6 Podle odpovědí na otázku zjišťující náplň schůzek a výprav lze usuzovat, že náplň činnosti je velmi pestrá. V následujícím grafu jsou zahrnuty nejčastější odpovědi:

Graf č. 4: Jaká je ve vašem oddíle obvykle náplň schůzek/výprav?



Nejčastěji uváděnou odpovědí jsou podle očekávání hry. V této kategorii někteří respondenti upřesnili své odpovědi, takže se dozvídáme, že se jedná například o hry na procvičení paměti či znalostí z různých oborů, stolní hry, vzdělávací hry, pohybové soutěže, hry s historickou tematikou, hry rozvíjející týmovou spolupráci. Někteří skauti si už v tomto věku uvědomují, že hry v sobě mají nejen potenciál zábavný, ale jejich cílem je i rozvoj osobnosti chlapců. To dokazuje jeden dvanáctiletý respondent, který uvedl, že je náplní schůzek jeho oddílu „*herní výukový proces*.“

Máme-li konkretizovat i odpovědi skryté v oddíle „sport“, odhalíme tradiční fotbal, ale i skalní lezení, vodáctví či základy sebeobranu. Častou náplní činnosti je i pořádání výprav a výletů, často spojených s vařením v přírodě, luštěním různých šifer a úkolů i s nácvičkou dovedností důležitých pro přežití v přírodě, jako jsou uzlování, orientace v terénu, rozdělávání ohně a tak podobně. V odpovědích neuvedených v grafu

jmenovitě bychom našli pestrou paletu činností, z nichž vybíráme: odborky,⁵⁰ kreslení, scénky. Mezi náplň schůzek jednoho z navštívených oddílů patří podle jednoho z respondentů i „hledání ztracených dětí“.

Zastavíme se ještě u dlouhodobých her, které jsou častou náplní činnosti oddílů. Respondenti uvedli i různá témata těchto her, která jsou inspirována nejrozličnějšími oblastmi života, od literárních hrdinů blízkých pubertálním chlapcům (Rychlé Šípy, Pán prstenů) přes divadelní téma (Jára Cimrman) až po náměty z oblíbených počítačových her (*League of Legends*⁵¹).

Relativně často uváděnou náplní schůzek je i plnění stezky, tedy práce na osobním rozvoji členů oddílu. Právě ve stezce jsou obsaženy úkoly, které pomáhají mladým skautům pracovat systematicky na rozvoji žádoucích vlastností, znalostí a dovedností za podpory vedoucích i dalších členů oddílu a s respektem k základním myšlenkám skautského hnutí.

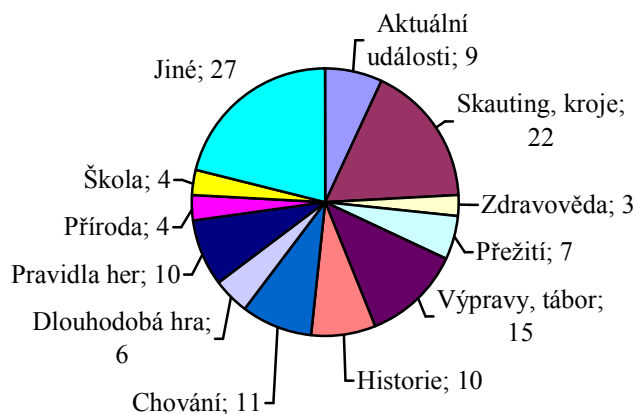
7 Jak vyplynulo z odpovědí na předchozí otázku, skauti si na schůzkách často povídají. Jaká témata jsou pro ně typická? Mezi náměty rozhovorů najdeme velmi pestrou škálu různých témat od řešení aktuálních problémů uvnitř oddílů přes rozbor politické situace u nás i ve světě až po nezávazná témata týkající se dalších zájmů chlapců i sdělování novinek z jejich každodenního života. Jeden z respondentů sdělil: „Až byste se divila, jak se u nás může konverzace zvrhnout.“ Jednotlivé odpovědi udávaly jako téma hovoru například zeměpis, národnostní menšiny, jídlo, bezpečnost, aktuality ze světa kultury, technologií. Vyskytla se ale také křesťanská témata a poměrně často se vyskytovala i odpověď „holky“. Téma skauting pak zastřešuje odpovědi jako „kronika“, „založení skautingu“ či „náš oddíl.“

50 Zkoušky odbornosti v různých oborech – viz výše.

51 *League of legends*: internetová fantasy hra.

Pro přehlednost lze témata rozhovorů na skautských schůzkách shrnout do dalšího grafu:

Graf č. 5: Vyjmenuj alespoň 3-5 témat, o nichž na schůzkách hovoříte, která jsou pro Váš oddíl důležitá:



Poměrně velké množství uvedených odpovědí má souvislost se základními skautskými pravidly, protože aby mohl skaut podle slibu pomáhat vlasti, přírodě i bližním, musí být dobře zorientován v současnosti, znát přírodu i historii, umět si poradit v obtížných situacích. K tomu všemu rozhovory v oddílech podle odpovědí chlapce vedou. A protože skaut má být také veselý, je třeba ponechat na schůzkách prostor i pro nezávazné rozprávění. Ze získaných informací lze usuzovat, že tomu tak skutečně je.

8 Z výše uvedených témat pak skauti považují za nejdůležitější následující (seřazeno podle četnosti výskytu odpovědi):

Skauting – 12 odpovědí

Chování – 10 odpovědí

Přežití (včetně rozdělání ohně) – 8 odpovědí

Výpravy, historie – po 7 odpovědích

První pomoc, bezpečnost, příroda – po 4 odpovědích

Kamarádi, hry – po 3 odpovědích

Praktické věci, sport, filmy – po 2 odpovědích

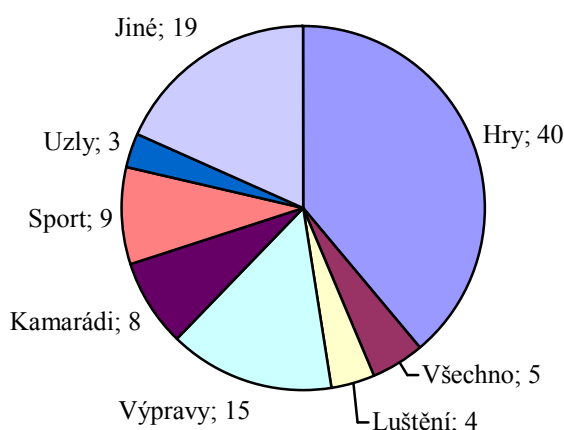
Čest, politika, všední život, všechno – po 1 odpovědi

Jeden respondent odpověděl „nevím.“

Z výčtu podstatných témat je patrné, že současní skauti považují za nejdůležitější podobné věci, jako jejich předchůdci již před sto lety. Samotný skauting a jeho historie, dobré chování členů oddílů i dovednosti důležité pro přežití v přírodě včetně základů zdravotní péče byly zmiňovány často a odkazují přímo na základy skautingu, stejně jako témata méně častá, ale přece se vyskytující, jako například čest. Následně se budeme moci přesvědčit, zda jsou tato témata důležitá jen v teoretické rovině, nebo zda skautské oddíly věnují chování a dalším zásadním tématům pozornost i v praxi.

9 V další otázce skauti odpovídali na otázku, které činnosti je v oddíle nejvíce baví. I v případě této otázky byly odpovědi skautů velmi pestré. Ty nejčastější jsou uvedeny v šestém grafu, ty méně časté, ale přesto neopominutelné uvádíme jmenovitě: hudba, divadlo, scénky, zdravotní péče, příprava programu dalších schůzek či výprav, historie, objevování přírody, práce se dřevem a další rukodělné činnosti, jídlo, spaní či „kravení“.

Graf č. 6: Jaké činnosti Tě v oddíle nejvíce baví?



Stěžejní aktivitou pro většinu respondentů jsou hry. Jak již bylo uvedeno výše, spektrum her, které se ve skautských oddílech hraje, je velmi pestré. Tato skutečnost je určitě odlišná od původního skautingu, při němž byl kladen větší důraz na praktické činnosti, a her bylo méně. Právě výběr vhodných her je ale zjevně pro dnešní oddílovou činnost podstatný, neboť s jejich pomocí je možné rozvíjet osobnost dětí, skupinovou soudržnost a další důležité prvky oddílu, přičemž si děti mnohdy ani neuvědomují, že právě při tak oblíbených hrách si osvojují mnoho důležitých dovedností i znalostí.

10 Další otázka navazuje na důležitá témata hovorů, obrací se však více na praxi. Věnuje se vlastnostem, které by podle respondentů neměly skautům chybět. Odpovědi byly velmi pestré. Mnoho odpovědí opět přímo koresponduje s obsahem skautského zákona i slibu⁵² a kromě povědomí o žádoucích vlastnostech lze z množství použitých adjektiv usuzovat i o zřejmě dobré slovní zásobě členů pražských skautských oddílů. Skaut by podle nich měl být především:

Ochotný pomáhat – 17x

Čestný, kamarádský – 13x

Chytrý, pravdomluvný, veselý – 11x

Mít smysl pro humor – 9x

Slušný – 7x

Štědrý, hodný, schopný přežít – 6x

Skromný, odvážný, samostatný – 4x

Ekologický, tolerantní, spolehlivý, poctivý, měl by ctít zákon a tradici, vytrvalý, jít příkladem – 3x

Snaživý, zručný, zkušený, upřímný, laskavý, nápaditý, trpělivý – 2x

Klidný, střízlivý, poslušný, upřímný, týmový hráč, rychlý, vlastenecký, oddaný, pilný, aktivní, dobrý, hospodárný, muzikální, ukázněný, měl by znát oddíl, obratný, obětavý, cílevědomý, milý, ochotný rozdělit se, zvědavý – 1x

A přestože se zjevně v některých případech jedná o synonyma, uvádíme pro dokreslení alespoň několik autentických výpovědí. Jednou se vyskytly odpovědi „*nebýt egoista*“, „*znát morseovku*“, „*nebýt drzý*“, „*mít víru*“, „*umět myslet*“, a „*nebýt bábovka*.“

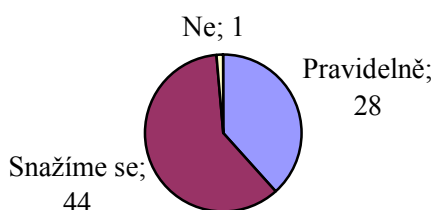
Srovnáme-li odpovědi dnešních junáků se skautským zákonem, který vznikl již před sto lety, vidíme, že žádná z vlastností v zákoně uvedená, nebyla skauty opominuta. Ani v současné době plné relativismu nezapomněl jeden z chlapců na víru a celkově respondenti uvedli i mnohé další kladné vlastnosti. Citujme zde jednoho z respondentů, který uvedl, že žádoucí vlastnosti skautů jsou „*ty, co jsou v zákoně*“. Tato odpověď jasně dokazuje, že skautský zákon je stále aktuální a v oddílech respektovaný.

11 V předchozích odpovědích nás skauti přesvědčili, že mají dobré povědomí o žádoucích lidských vlastnostech i o obsahu skautského zákona. Jak ale členové jednotlivých oddílů vnímají rozvíjení daných vlastností právě v jejich oddíle? Jsou podle nich dostatečně podporovány? Zhruba třetina respondentů odpovídá, že jsou

52 Viz str. 14 této práce.

tyto vlastnosti v oddílech podporovány pravidelně, téměř ve dvou třetinách se o rozvíjení žádoucích skautských vlastností alespoň snaží. Záporná odpověď byla získána od jediného respondenta:

Graf č. 7: Domníváš se, že tyto vlastnosti ve Vašem oddíle podporujete a rozvíjíte?



12 Podle odpovědi na předchozí otázku je patrné, že na rozvíjení kladných lidských vlastností se v současných skautských oddílech dostatečně dbá, velké množství respondentů průzkumu uvádělo i různá skautská témata jako častá a důležitá (historie, kroje, kronika, stezka). Znají skauti i povinnost každodenního dobrého skutku, která má být také součástí skautského života již od Baden-Powellových dob? Mají možnost se o této povinnosti dozvědět od svých vůdců? Podle odpovědí získaných v dotaznících můžeme konstatovat, že většinou ano. Kladně odpovědělo 66 ze 73 respondentů, záporně pak jen sedm. Šest ze sedmi záporných odpovědí jsme získali od chlapců, kteří navštěvují oddíl prvním rokem. Je tedy možné se domnívat, že důvodem pro neznalost denní povinnost je krátký čas strávený v oddíle. Zdá se pravděpodobné, že po delší době budou i oni s povinností dobrého skutku seznámeni, stejně jako jejich kamarádi, kteří už navštěvují oddíl déle.

13 A řídí se pražští skauti touto povinností i ve svém denním životě? I zde jsou odpovědi většinou kladné. Osm respondentů odpovědělo, že dobré skutky koná denně, jedenáct z nich (zhruba každý sedmý) se přiznává, že povinnost dobrého skutku nedodržuje, a naprostá většina, tedy 54 skautů, odpověděla, že se alespoň snaží. Také zde měli někteří potřebu svou odpověď komentovat, jeden ze skautů odpověděl: „*Ne, ale občas se to povede.*“

14-15 Dalším sdělením, které chtěla autorka z šetření získat, je, zda členové skautských oddílů uplatňují dovednosti nabyté skautingem i jinde než na půdě oddílu. U většiny dotázaných dětí tomu tak je. Šestnáct pražských skautů se domnívá, že neuplatňuje žádné dovednosti získané v oddíle i v běžném životě, 57 z nich je opačného názoru. Mezi dovednostmi, které skauti podle svých odpovědí využívají i v běžném životě, patří kupříkladu bezpečné chování na internetu, pomáhání druhým a dobré skutky, znalost zásad první pomoci, topografie a orientace v přírodě, trpělivost, zručnost, samostatnost, logika, odvaha, navazování vztahů, vědomosti o politice, znalosti z přírodovědy (jeden z chlapců má díky skautingu lepší známku z přírodopisu), tábornické dovednosti (rozdělávání ohně, uzlování, lezení po stromech, vodáctví a stavění bunkrů). Výpověď jednoho z respondentů uvádíme doslova: *„Ve skautu jsem se toho naučil opravdu hodně, někdy cítím rozdíl mezi mnou a vrstevníky a vím, že je to díky oddílu.“*

16 Posledním výstupem průzkumu má být sdělení o tom, jak dotázaní skauti vnímají potřebu dodržování skautských pravidel i mimo oddíl, tedy v každodenním životě v rámci rodiny, školy, vrstevnických skupin či dalších zájmových činností. Považují skutečně skautské zásady chování za žádoucí? Ze sedmdesáti tří odpovědí se 64 krát vyskytlo ano, jen devět respondentů odpovědělo negativně. Přitom několik z kladně odpovídajících chlapců uvedlo, že skautské chování je sice žádoucí i mimo oddíl, ale jen v některých situacích, bohužel již nespecifikovali v jakých.

17 I sdělení, která respondenti poskytli v prostoru pro volné vyjádření, mají velkou vypovídací hodnotu. Jsou spontánní a proto velmi cenná. Jedním z poznatků je, že pražští skauti jsou poměrně kreativní, neboť obohatili dotazníky množstvím různých obrázků, kreslili loga svých oddílů, zvířata, skautské symboly i hesla jako *„Skaut je in!“* Dostalo se nám také doporučení *„Chodte do skauta, je to super!“*, dozvídáme se od patnáctiletého, pravděpodobně už rádce, že děti jsou rok od roku drzejší. Další chlapec si postěžoval, že v oddíle chybí dívky, což by mohlo otevřít diskusi o vhodnosti případné koedukace skautských oddílů. To ovšem není předmětem této práce.

Jeden z respondentů, třináctiletý hoch, nabídl vyznání: *„Myslím, že skaut nemusí být v dobré fyzičce, ale hlavně musí mít dobré srdce. Také mám radši, když jsou lidé optimisti, když je krizová situace, je to prospěšné. Jsem ve skautu už od první třídy a mám to tu rád čím dál tím víc, lidi v něm jsou prostě super!“*

3.3 Interpretace

Dotazníkové šetření, které je výše podrobně rozvedeno, mělo za cíl zjistit mezi pražskými skauty, na jakých základech fungují současné oddíly Junáka, co je motivací pro příchod ke skautingu a především to, nakolik současná skautská realita koresponduje s tím, jak si skauting představovali jeho zakladatelé před více než sto lety. Další otázkou, na niž mělo šetření nalézt odpověď, bylo to, zda je skautská praxe pro současné chlapce ve věku 11-15 let atraktivní a co je pro ně nejlákavější. Jsou zajímavé tradiční činnosti nebo se oddíly snaží zalíbit současným dětem nadměrnými změnami v náplni a odbočením od tradičních činností?

Soudě podle odpovědí na první blok otázek (1-5) můžeme konstatovat, že motivací pro vstup do oddílů je především vliv rodiny a vrstevníků. Protože mnozí chlapci zůstávají věrni skautingu dlouhé roky, je pravděpodobně náplň činnosti atraktivní a má dětem co říci. Přestože u některých nebyla naplněna jejich očekávání, v oddílech jsou spokojeni.

Ve druhém bloku (otázky 6-9) se šetření zaměřilo na to, jaká je náplň činnosti i rozhovorů na schůzkách a výpravách skautských oddílů a co je pro jejich členy nejzajímavější. Zde se objevily nejrůznější aktivity i témata. Některé činnosti jsou velmi moderní, například počítačové hry či adrenalinové sporty jako slaňování. Žádné z uvedených témat ale není v rozporu se skautskou tradicí a mnohá z nich na tradici přímo navazují a rozvíjejí ji žádoucím způsobem dále.

Cílem posledního bloku otázek (10-16) bylo zjistit míru povědomí současných skautů o obsahu skautského zákona, slibu a povinnosti dobrého skutku a zároveň to, jestli je jejich znalost pouze teoretická, nebo jsou skautské zásady uváděny do praxe. Odpovědi respondentů jasně ukazují, že ve skautských oddílech se nezapomíná na tradiční hodnoty. S těmi jsou chlapci nejen seznamováni, ale obvykle se stávají i nedílnou součástí jejich běžného života.

Závěr

Cílem této bakalářské práce je výzkum současné reality skautských oddílů v Praze a jejího propojení s ideály zakladatelů skautingu ve světě i na území dnešní České republiky. Práce se také snaží osvětlit historické pozadí vzniku skautingu a vývoje skautského hnutí v českých zemích a seznámit se skautskými výchovnými metodami.

Shrneme-li výsledky dotazníkového šetření, provedeného mezi skauty z několika pražských oddílů ve věku 11-15 let, můžeme odpovědět na otázky položené v úvodu této práce. Jaká je tedy ve skutečnosti skautská realita začátku 21. století? Zdá se, že aktivity oddílů jsou v mnohém moderní a pro současné děti atraktivní. To dokazují nejen odpovědi pražských skautů, ale i to, že Junák je nejpočetnějším českým sdružením dětí a mládeže, což dokládají faktické údaje o množství členů Junáka uvedené výše. Přesto však zůstávají současní skauti věrní ideálům zakladatelů a průkopníků skautingu, dodržují nebo se alespoň snaží dodržovat skautský slib i další zásady, které provázejí skauting od jeho počátků. Nezapomínají ani na tradiční činnosti (tábormictví, charita atp.), takže zakladatel československého skautingu A. B. Svojsík by zřejmě při návštěvě schůzky oddílu či tábora neměl problém poznat, že navštívil příslušníky své organizace. Pochopitelně mnohé moderní prvky by pro něho byly jistě překvapivé a realita užívání technologií či témata dlouhodobých her jsou značně vzdálené chápání člověka počátku 20. století. Nicméně podle údajů získaných z provedeného průzkumu si autorka dovoluje tvrdit, že na základech skautingu, které před více než sto lety položili Robert Baden-Powell a Ernest Thompson Seton a na něž v Čechách navázali Antonín Benjamin Svojsík a jeho následovníci, stojí pevně i současný český skauting.

Cíl práce, který si autorka stanovila, byl splněn. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, co je náplní současných pražských skautských oddílů i že tato náplň v mnohém odpovídá původním záměrům zakladatelů skautského hnutí. Výsledky dotazníku lze interpretovat i tak, že v současné době skautští vedoucí dbají na to, aby jejich svěřenci znali ideové kořeny, ze kterých jejich hnutí vzešlo, a aby byli nejen teoreticky, ale i v praxi po všech stránkách připraveni řešit různé problémy, tak jak to vyžadoval už Robert Baden-Powell. V práci byly specifikovány hodnoty a preference dnešních skautů ve věku 11-15 let a na pozadí takto získaných informací je možné konstatovat, že současný skauting (alespoň v Praze) si ideály a tradice skautského hnutí udržuje a snaží

se vychovávat z dětí dobré lidi.

Téma současného skautingu v České republice nebylo předloženou prací rozhodně vyčerpáno. Naopak, v průběhu jejího zpracování byla odhalována různá témata, která by jistě byla hodna dalšího zkoumání. Mezi takové oblasti patří kupříkladu už zmíněný problém případné koedukace skautských oddílů. Zjištění, že motivací vstupu do skautského oddílu bývá často přání rodičů, ukazuje, že rovněž pohled na skauting optikou rodičů by mohl přinést podnětné informace. Z jakých důvodů a s jakými očekáváními přivádějí rodiče své děti poprvé do oddílů? Shodují se rodičovské představy s těmi dětskými? Tyto a další otázky by mohly posloužit jako podnět pro další badatelskou činnost.

Seznam zdrojů

Literatura:

BADEN-POWELL, R. *Skauting pro chlapce*. Praha: 2007, Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 978-80-86825-21-3.

CUHROVÁ, L. *Dvacet let ve stínu. Malá kapitola z dějin českého skautingu*. In: Vaněk, M. a kol.: *Ostrůvky svobody*. Praha: 2002, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Votobia. ISBN 80-7285-016-4, ISBN 80-7220-124-7.

JASAŇ, J. a kol. *Metodika pro oddílovou praxi*. Pardubice: 2011, Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 978-80-254-9119-5.

MACEK, P. *Adolescence*. 2. upr. vydání, Praha: 2003, Portál. ISBN 80-7178-747-7

NAGY, L. *250 miliónů skautů*. Praha: 1999, Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 80-86109-23-2.

NAVRÁTIL, Z. *Etika a morálka ve skautingu*, Praha:2002, Ekumenická lesní škola. ISBN není uvedeno.

PLAJNER, R. *Úsvit českého junáctví*. 1992, Historická komise ÚRJ. ISBN 80-85209-25-X.

RUSEK, L. *Úvahy o skautingu, skautování a skautství*. Praha: 2000, Ekumenická lesní škola. ISBN není uvedeno.

SETON, E. T. *Knihy lesní moudrosti*. 2. vydání. Praha: 1991. Olympia. ISBN 80-7033-084-8.

SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví*. 3. vydání. Praha: 1991, Merkur. ISBN 80-7032-001-x.

ŠANTORA, R. (ed.). *Skautské století*. Praha: 2012. Junák – svaz skautů a skautek ČR a Mladá fronta. ISBN 978-80-86825-72-4, ISBN 978-80-204-2622-2.

Elektronické zdroje:

Zajímavá fakta a čísla [online]. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR © 2011. [cit. 12. 10. 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu/fakta-cisla>>.

Skautská vize s M. O. Váchou - záznam diskuze [online]. [cit. 12. 10. 2013]. Dostupné na WWW: <www.youtube.com/watch?v=Qgdl7N81sBk>.

Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek ČR (hlava 2. a 3.) [online]. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR © 2011. [cit. 12. 10. 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.skaut.cz/sites/default/files/stanovy_junaka.pdf>.

Příloha – vzor dotazníku

Dobrý den,

prosím Tě o několik minut Tvého času a o pravdivé a upřímné odpovědi na otázky následujícího dotazníku. Jsem skautská máma a studentka Pedagogiky volného času na Jihočeské univerzitě a odpovědi z dotazníků použiji pro svoji bakalářskou práci. Dotazník je anonymní a informace, které z něj získám, nebudu prezentovat nikde mimo moji bakalářskou práci.

Mnohokrát děkuji

Alena Kinclová

1. Kolik je Ti let?

2. Jak dlouho chodíš do skautského oddílu?

3. Co Tě do oddílu přivedlo? Kamarád
 Přání rodičů
 Informace z knih, tisku
 Náborová akce, např. leták
 Něco jiného - napiš prosím co

4. Vzpomeneš si, co jsi od členství ve skautském oddíle očekával?
.....
.....

5. Odpovídá praxe v oddíle Tvým očekáváním?

Ano Ne

Uveď prosím důvody Tvé odpovědi:
.....
.....

6. Jaká je ve vašem oddíle obvykle náplň schůzek/výprav? Vypiš prosím alespoň 5 druhů činnosti:
.....
.....

7. Vyjmenuj alespoň 3-5 témat, o nichž na schůzkách hovoříte, která jsou pro Váš oddíl důležitá:
.....
.....

8. Která z uvedených témat jsou podle Tebe pro skauta nejdůležitější?
.....
.....

9. Jaké činnosti Tě v oddíle nejvíce baví?

.....
.....
.....

10. Jaké vlastnosti by podle Tebe měl skaut mít? Vypiš alespoň 5 vlastností:

.....
.....

11. Domníváš se, že tyto vlastnosti ve Vašem oddíle podporujete a rozvíjíte?

Ano, pravidelně Snažíme se Ne

12. Seznámili Tě vedoucí ve Tvém oddílu s denní povinností dobrého skutku?

Ano Ne

13. Dodržuješ tuto povinnost?

Ano, denně Snažím se Ne

14. Využíváš dovednosti a znalosti získané v oddíle i v běžném životě?

Ano Ne

15. Pokud ano, které? Uveď prosím příklad:

.....
.....

16. Je podle Tebe žádoucí chovat se podle skautských zákonů i mimo oddíl?

Ano Ne

Pokud Ti u některé otázky chybělo místo na odpověď, nebo máš nějaký zajímavý postřeh ze života vašeho oddílu, můžeš se rozepsat zde:

**Děkuji za pomoc
Alena Kinclová**

Abstrakt:

KINCLOVÁ, A. *Ideály zakladatelů skautingu a dnešní realita v ČR (Praze)*. Praha 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. A. Dudová.

Klíčová slova: skauting, historie českého skautingu, skautské ideály, skautské výchovné metody, Junák, činnost skautského oddílu, skautský slib, skautský zákon.

Práce se zabývá skautingem, a to především v českých zemích. V teoretické části seznamuje s historickým pozadím vzniku skautského hnutí a s jeho vývojem v českých zemích od počátků po současnost. Předkládá také výčet skautských výchovných metod a ideových pilířů hnutí jako jsou skautský slib, zákon a denní povinnost dobrého skutku.

V praktické části se práce pokouší pomocí dotazníkového šetření mezi skauty ve věku 11-15 let zjistit současnou náplň činnosti skautských oddílů v Praze a porovnat současnou skautskou praxi s teoretickým diskursem počátku 20. století. Zároveň zjišťuje míru povědomí současných skautů o skautském slibu, zákoně a dalších pilířích skautingu a začleňování těchto prvků do praxe současných oddílů a života skautů.

Abstract:

Ideas of the Scout Movement Founders and the Contemporary Scouting Practice in the Czech Republic (Prague).

Key words: Scouting, history of Czech Scouting, Fundamentals of Scouting, training methods in Scouting, Junák, Scout section activities, the Scout Promise, the Scout Law

This project covers the subject of Scouting, particularly in the Czech Republic. The theoretical part introduces the historic background of the establishment and the development of the Scout Movement in the Czech Republic from its beginning to the present time. It also presents a list of Scout training methods and the fundamentals of the movement including the Scout Promise, the Scout Law and the Scout's duty to do a good turn daily.

The practical part of this project, using a questionnaire method among the Scouts between the age of 11 and 15, aims to map the activities of Scout sections in Prague at present and to compare the current Scouting practice with the principles of Scouting from the beginning of the 20th century. At the same time it maps the level of knowledge of present Scouts about the Scout Promise, the Scout Law and other fundamentals of Scouting and their role in the present life of the Scouts and their sections.